

УДК 327

Слободіна В.Д.¹, Купіна Л.З.²

¹ студ. гр. Ю-210 НУ «Запорізька політехніка»

² викл. НУ «Запорізька політехніка»

ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА УКРАЇНИ

Розглядаючи один із найскладніших етапів в історії українського народу – XIV – середина XVII ст., М. Куксенко дуже високо оцінює роль родової еліти, князів Острозьких, Корецьких, Збарзьких, Вишневецьких, Заславських, Чарторійських та ін., яким «історія відвела роль фундаменту, на якому народ знищеної монголо-татарами Русі поступово ставав українським народом». Місце князівських пологів у військовому та політичному житті займає козацтво», друга генерація української еліти. Запорізькій січі, як плата національної еліти, настає один із найтрагічніших моментів для українського народу: відбувається денаціоналізація еліти – втрата національної самосвідомості панівних верств внаслідок їхнього масового ополучування та русифікації («нація виявляється без голови» - В. Липинський). Аналізуючи причини поразки національних сил у боротьбі створення незалежної держави, вчені підкреслюють передусім слабкість національної еліти, її

нездатність розв'язувати складні державні завдання, що у своє чергу пояснюється відсутністю протягом століть національної держави, за умов якого лише може сформуватися сильна національна еліта.

Ще одна генерація української еліти відноситься до радянського періоду (1922-1991), який виявився одним із найтрагічніших для української інтелігенції, що становить основну частину будь-якої еліти. Тоталітарний режим не тільки фізично знищив різні національні верстви, а й соціальний ґрунт для формування національної еліти, роль якої в радянському суспільстві виконувала денаціоналізована номенклатура.

Після здобуття Україною незалежності починається сучасний етап в історії української еліти, яка на всьому пострадянському просторі сформувалася на старій номенклатурній базі, але загалом її вигляд дуже строкатий: до неї входять не лише представники колишньої парт-номенклатури, а й господарники, державні чиновники, підприємці, гуманітарна інтелігенція, лідери численних партій та ін.

У процесі формування сучасної еліти можна виділити три складові: - Представники колишньої радянської номенклатури; - учасники опору комуністичному режиму; - нові громадські діячі, які пов'язані ні з першими, ні з другим. Загалом процес формування української політичної еліти ще далеко не завершений і для неї характерні не лише глибокі ідеологічні розбіжності між різними прошарками, а й не менш значущі регіональні відмінності. Поведінка суб'єктів політичного життя, їхня участь чи неучасть у політичних справах, конструктивна чи деструктивна діяльність, уміння чи невміння захищати свої права, інтереси залежить від сприйняття ними політичної реальності та від вироблених протягом століть навичок, зразків політичної поведінки; іншими словами – від їхньої політичної свідомості та політичної культури.

Ці два поняття характеризують здатність індивіда до існування у політичному середовищі, його вміння виконувати специфічні функції, вступати у взаємодію Космосу з органами управління, відповідати реалізацію права і свободи. Політичне свідомість – чинник, який надає помітне впливом геть щоденну життєдіяльність готельного індивіда, оскільки, по-перше, дозволяє щодо усвідомлено орієнтуватися у складному політичному середовищі, а по-друге, наукове політичне свідомість сприяє більш ефективній реалізації творчого потенціалу особистості.

Загалом – політична свідомість є вихідною першочерговою умовою цілеспрямованої, активної та ефективної політичної діяльності всіх суб'єктів політики. У політичному свідомості відображаються певні історичні епохи, економічний, культурний розвиток, характерні для конкретного народу звичаї, традиції. Політична свідомість є формою суспільної свідомості, в її основі лежать усвідомлені групові загальнолюдські та індивідуальні інтереси

в їх спів ставленні з інтересами інших груп. Політична свідомість - основний фактор мотивації політичної діяльності суб'єктів політичного процесу. Масове - свідомість суспільства загалом, що виявляється у результаті опитувань громадської думки; Групове, що належить певним верствам, еліті, лобістському угрупованню, етнічній групі. Характерною рисою української еліти є не лише глибокі ідеологічні розбіжності між різними її фракціями, а й наявність не менш суттєвих регіональних відмінностей.

Для посткомуністичної України характерна змішана система відтворення політичної еліти. Домінування у її складі господарників і адміністраторів обумовлює величезну роль адміністративних каналів « входження у владу », у своїй найчастіше вирішальне значення під час просування нагору мають професійні якості, а особисті зв'язку. Іншим механізмом відтворення загальнонаціональної еліти є вибори до Верховної Ради, до місцевих, обласних та інших органів влади. Процес формування нової політичної еліти незалежної української держави все ще далекий від завершення.